

Кошова І.В., Кресан О.Д.

**Написання курсової роботи з психології:
методичні рекомендації**

**Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя**

Кошова І.В., Кресан О.Д.

НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

З ПСИХОЛОГІЇ:

методичні рекомендації

для студентів спеціальності С4 Психологія

Ніжин – 2026

УДК 378.147.091.39:159.9(075.8)

Н 27

Рекомендовано вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 13 від 28.05.2026

Рецензенти:

Шопша О. Л. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук, Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом

Щотка О. П. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Кошова І. В., Кресан О. Д.

Н 27 Написання курсової роботи з психології: методичні рекомендації для студентів спеціальності С4 Психологія. Ніжин: Видавництво НДУ ім.М. Гоголя, 2026. 49 с.

Методичні рекомендації до написання курсової роботи з психології орієнтовані на студентів першого (бакалаврського) рівня спеціальності С4 Психологія денної і заочної форм навчання, які вивчають психологію як фахову дисципліну. Матеріали посібника можуть бути корисними також для науково-педагогічних працівників, які здійснюють керівництво курсовими роботами, оскільки сприяють узгодженню вимог та підвищенню якості наукового супроводу студентських досліджень.

У посібнику розглянуто основні вимоги до вибору та формулювання теми курсової роботи з психології, обґрунтування її актуальності та наукової новизни, визначення об'єкта, предмета, мети і завдань дослідження. Значне місце відведено питанням структури курсової роботи, логіці викладу матеріалу, вимогам до написання теоретичного та емпіричного розділів, формулюванню висновків. У рекомендаціях також детально описано правила оформлення тексту курсової роботи, таблиць, рисунків, додатків та списку використаних джерел відповідно до чинних стандартів.

© НДУ ім. М. Гоголя, 2026

© І. В. Кошова, О. Д. Кресан, 2026

ЗМІСТ

Вступ	4
1. КУРСОВА РОБОТА ЯК НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	9
2. ЗАГАЛЬНА СХЕМА НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	11
2.1. Структура та обсяг курсової роботи	11
2.2. Вступна частина курсової роботи.....	12
2.3. Вивчення стану проблеми. Розділ 1	15
2.4. Планування і проведення емпіричного психологічного дослідження. Розділ 2	22
2.5. Опис та представлення результатів. Розділ 2	23
2.6. Академічна доброчесність під час написання курсової роботи: плагіат та застосування штучного інтелекту	26
3. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ	28
4. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕКСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ ..	29
Розрахунок коефіцієнта кореляції за Пірсоном в експериментальній групі (вивчення взаємозв'язку рівня агресивності та емоційної обізнаності), N=47.....	33
Критерії оцінювання курсової роботи:	36
Додаток 1	37
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ	37
Додаток 2.....	38
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	38
Додаток 3.....	39
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	39
Додаток 4.....	45
ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48

Вступ

Курсова робота з психології є однією з ключових форм навчально-наукової діяльності здобувачів вищої освіти, яка спрямована на поглиблення теоретичних знань, формування дослідницьких умінь та розвиток навичок самостійної наукової роботи. У процесі підготовки курсової роботи студент не лише опановує основи наукового пізнання, але й вчиться логічно мислити, аналізувати наукові джерела, узагальнювати результати досліджень, формулювати аргументовані висновки та дотримуватися академічних стандартів.

Сучасна психологія як наука характеризується міждисциплінарністю, різноманіттям теоретичних та методологічних підходів, що висуває підвищені вимоги до якості підготовки студентських наукових робіт. Курсова робота покликана стати першим серйозним кроком у науково-дослідницькій діяльності майбутнього фахівця-психолога, підґрунтям для подальшого написання кваліфікаційних робіт, участі у наукових конференціях та подальшого професійного саморозвитку.

Курсова робота з психології в структурі освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня «*Психологія. Практична психологія*» має на меті не лише перевірку рівня засвоєння теоретичного матеріалу, але й формування дослідницької культури студента. Вона передбачає формування вміння працювати з науковою літературою, критично осмислювати різні наукові позиції, коректно використовувати психологічні терміни, дотримуватися етичних норм під час проведення емпіричних досліджень та інтерпретації отриманих результатів. Особливого значення набуває також дотримання принципів академічної доброчесності, зокрема уникнення плагіату, коректне цитування джерел та самостійність виконання роботи.

Курсова робота є окремим освітнім компонентом в освітньо-професійній програмі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, на який відводиться 3 кредити ЄКТС. На спеціальності С4 Психологія курсові роботи виконуються на другому та третьому курсах, зокрема на другому курсі виконується курсова

робота з загальної психології, а на третьому – з психології особистості. Формою підсумкового контролю на обох курсах є диференційований залік¹.

Обидва освітні компоненти забезпечують формування *інтегральної компетентності*:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Курсова робота з загальної психології як освітній компонент на другому курсі (ОК 20) забезпечує формування таких загальних компетенцій (ЗК), спеціальних (фахових) компетенцій (СК) та програмних результатів навчання ПР.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
ЗК2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
ЗК3	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
ЗК4	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
ЗК5	Здатність бути критичним і самокритичним
ЗК6	Здатність приймати обґрунтовані рішення
ЗК7	Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
ЗК8	Навички міжособистісної взаємодії
ЗК12	Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та інших проявів недоброчесності

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК1	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології
СК2	Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ
СК5	Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій
СК6	Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження

¹ Положення про організацію освітнього процесу в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. 27 червня 2024 року №201 (зі змінами наказ від 30 січня 2025 р. №50). URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/2025%20Polozennia_pro_org_osv_process_11.pdf

СК7	Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації
СК10	Здатність дотримуватися норм професійної етики
СК11	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

Програмні результати навчання

ПР1	Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання
ПР2	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань
ПР3	Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань
ПР4	Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел
ПР5	Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги
ПР6	Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження
ПР7	Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки
ПР8	Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефхівців
ПР9	Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання)
ПР10	Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

Курсова робота з психології особистості як освітній компонент на третьому курсі (ОК 29) забезпечує формування таких загальних компетенцій (ЗК), спеціальних (фахових) компетенцій (СК) та програмних результатів навчання ПР.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
ЗК4	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
ЗК5	Здатність бути критичним і самокритичним
ЗК7	Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
ЗК12	Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та інших проявів недоброчесності

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК4	Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
СК5	Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій
СК6	Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження
СК7	Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

Програмні результати навчання

ПР3	Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань
ПР4	Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел
ПР6	Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження
ПР7	Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки
ПР8	Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців
ПР9	Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання)

Дані методичні рекомендації до написання курсових робіт з психології розроблено з метою надання студентам чітких, систематизованих та доступних орієнтирів щодо всіх етапів виконання курсової роботи – від вибору теми до її захисту. Посібник покликаний уніфікувати підходи до структури, змісту та оформлення курсових робіт відповідно до чинних вимог закладу вищої освіти, принципів академічної доброчесності та сучасних стандартів наукового письма.

1. КУРСОВА РОБОТА ЯК НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Курсова робота з психології – це один із видів наукової роботи студента, це дослідницько-реферативна праця, яка сприяє підвищенню теоретичного та методичного рівня професійних знань і вмінь студентів. Виконання курсової роботи сприяє оволодінню навичками наукової праці, допомагає систематизувати, закріпити, поглибити та розширити здобуті знання, вміння, навички з комплексу навчальних дисциплін, продемонструвати уміння самостійно і творчо вирішувати професійні завдання.

Виконуючи курсову роботу, студент повинен продемонструвати уміння висувати наукові гіпотези, ставити завдання дослідження, планувати і здійснювати збір матеріалу, обробляти, критично аналізувати, систематизувати, узагальнювати та інтерпретувати інформацію з теми наукового дослідження, логічно обґрунтовувати, формулювати висновки і психологічні рекомендації. На основі дослідження, здійсненого в курсовій роботі, студент може продовжувати свою наукову роботу, зокрема, висвітлити результати у наукових статтях, у виступах на наукових конференціях тощо.

Важливо, щоб робота над курсовою роботою відбувалася відповідно до **етапів здійснення наукового дослідження** [1; 8]:

1. Вибір теми і формулювання дослідницьких завдань: підготовчий етап.
2. Пошук наукових джерел, психологічних досліджень з обраної теми та літератури, опрацювання матеріалів: інформаційний етап.
3. Встановлення фактів, їхня верифікація: етап реконструкції.
4. Інтерпретація фактів, встановлення зв'язків і залежностей між подіями та явищами: аналітичний етап.
5. Написання тексту роботи: нарративний етап.

Вказані етапи включають вивчення стану проблеми, планування дослідження, опис та представлення результатів.

Відповідно до наведених етапів наукового дослідження, **виконання курсової роботи здійснюється у такій послідовності:**

- Вибір теми курсової роботи.

- Визначення об'єкта та предмета дослідження.
- Написання вступу.
- Теоретичний аналіз літератури.
- Підготовка до дослідження та його проведення.
- Оформлення курсової роботи: компоновка підготовлених текстів у розділи, підрозділи та параграфи, написання висновків, написання та коректування кінцевого варіанту вступу.
 - Коректування списку літератури, додатків.
 - Оформлення титульної сторінки.

Теми робіт студенти обирають із запропонованого кафедрою списку, але можуть і самостійно пропонувати чи обирати теми (за умови обов'язкової консультації з керівником). Зміна теми після її затвердження не допускається.

Обираючи тему майбутньої наукової роботи з психології, варто враховувати, що вона повинна бути достатньо вузькою, щоб мати можливість розглянути її у межах обмеженого обсягу курсової роботи. Водночас тема повинна бути достатньо важливою, актуальною для сучасної психології, вартою уваги дослідника і, крім того, бути цікавою самому студенту. Для правильного вибору теми студент консультується з науковим керівником, який допоможе її сформулювати (у випадку її самостійного вибору), поставити цілі та завдання курсової роботи, дасть поради з методики її виконання, але самостійність виконання курсової роботи є головною вимогою до курсової роботи.

Важливо також, щоб курсова робота була написана у науковому стилі і розкривала певну проблему з наукового боку.

2. ЗАГАЛЬНА СХЕМА НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1. Структура та обсяг курсової роботи

Курсова робота повинна складатися з таких **частин** [10]:

1. Титульна сторінка.

2. Зміст.

3. Вступ.

4. Основна частина. Це основні розділи роботи, до яких належать теоретична і практична частини дослідження. Зазвичай це **два окремих розділи**.

5. Висновки.

6. Список використаної літератури.

7. Додатки.

Загальний **обсяг** курсової роботи не повинен перевищувати 20-25 сторінок друкованого тексту на аркушах А4 (шрифт 14, інтервал 1,5 пт) без списку літератури та додатків.

«Обличчям» курсової роботи є **титульна сторінка**, з якої вона починається. Тут вказують:

- Установу: Міністерство освіти і науки України;
- повну назву вузу: Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя;
- назву кафедри: Кафедра загальної та практичної психології;
- тему курсової роботи;
- дані про виконавця роботи;
- дані про керівника та його науковий ступінь;
- залишають місце для оцінки в балах ЄКТС;
- зазначають місто і рік виконання роботи.

Зразок оформлення титульної сторінки наведено в Додатку 1 цього посібника.

Наступна сторінка, яка не нумерується, – це **зміст роботи**. Зміст включає в себе всі розділи курсової роботи. Орієнтовний зразок оформлення змісту наведено в Додатку 2 цього посібника. У змісті вказуємо нумерацію сторінок

кожного розділу (на відміну від плану, де номери сторінок розділів не вказуються).

Плануючи власну наукову працю, слід зважати на загальні *вимоги та рекомендації*:

- теми кожного розділу курсової роботи є однаково важливими за своїм значенням;
- розділи мають бути приблизно однакові за довжиною та охоплювати весь матеріал, що стосується теми, але не містити нічого зайвого;
- теми і зміст окремих розділів роботи не повинні збігатися чи «накладатися»;
- жоден із пунктів плану / змісту не повинен повністю повторювати назви роботи.

Основні вимоги до оформлення тексту курсової роботи описано у розділі 4 даного посібника.

2.2. Вступна частина курсової роботи

Курсова робота починається зі вступу, який займає 2-3 сторінки. Тут формулюються основні положення, які визначають весь хід подальшої роботи.

Завдання вступної частини – зорієнтувати читача у тематиці праці, представити тему роботи, дослідницьке завдання, пояснити, чим важливе та цікаве звернення до даної теми, розкрити ширший історичний, суспільний та інтелектуальний контекст досліджуваного явища. Загалом вступ повинен представити науковому співтовариству головну думку праці й ті положення, які автор збирається обґрунтувати та захистити в основній частині роботи [7].

У вступ входять:

- обґрунтування актуальності обраної теми,
- короткий огляд попередніх досліджень з цієї проблеми з зазначенням прізвищ авторів,
- виокремлення тих аспектів проблеми, які ще не були досліджені або досліджені недостатньо,

- формулювання об'єкту, предмету,
- формулювання мети, гіпотези, завдань дослідження,
- зазначення методів, що використовувались у дослідженні та вибірки, з якою було проведено зазначені методи.

Заголовок „**Вступ**» робиться зверху по центру аркуша. Решта підрозділів (актуальність дослідження, об'єкт, предмет, мета, гіпотеза, завдання дослідження тощо) пишуться з абзацу напівжирним шрифтом або курсивом.

Висвітлення актуальності теми не повинно бути багатослівним. Спочатку кількома реченнями потрібно висловити головне – сутність проблеми та її актуальність, тобто чому саме дана тема є актуальною для психологічної теорії і практики на сьогодні. Далі коротко опишіть, що вже зроблено у висвітленні цієї проблеми, подайте лаконічний огляд літератури, охарактеризуйте основні погляди психологів з даного питання, покажіть, які аспекти цієї теми ще недостатньо розкриті. Обов'язково вкажіть прізвища дослідників, які вивчали цю проблему, а також важливо зазначити, чим буде корисне для науки ваше дослідження і які прогалини у вивченні цієї теми воно заповнить.

Визначаючи об'єкт та предмет дослідження, пам'ятайте, що **об'єкт** – це фрагмент, частина реальності, на яку спрямований науковий пошук. Об'єктом дослідження *не можуть* бути конкретні люди, досліджувані, зв'язок між явищами та характеристики явища.

Предмет дослідження – це вузька чітко окреслена частина реальності, яку ви безпосередньо будете досліджувати. Це аспект психологічної реальності: психологічні властивості, стани, процеси, функції, види поведінки, та спілкування, просторові, часові характеристики, характеристики інтенсивності, взаємовплив і взаємозв'язок між ними. Об'єкт дослідження задає більш широкий (але не занадто!) контекст аналізу, предмет дослідження є «вужчим» та більш конкретизованим за об'єкт.

Гіпотеза дослідження – це логічно обґрунтоване припущення дослідника про наявність, відсутність чи зв'язок між явищами, які вивчаються, про характер цього зв'язку, закономірності, динаміку явищ.

Наприклад [10]:

Тема курсової роботи: Особливості моральної саморегуляції підлітків з девіантною поведінкою.

Об'єкт дослідження: моральна саморегуляція поведінки підлітка.

Предмет: моральна саморегуляція як умова запобігання девіантній поведінці підлітків.

Гіпотеза дослідження: існує зв'язок між рівнем моральної саморегуляції та схильністю до девіантної поведінки у підлітковому віці.

Гіпотеза може як підтвердитись, так і не підтвердитися. Негативний результат дозволить у майбутньому провести нові дослідження, висунути нові гіпотези. Не варто сприймати непідтверджену гіпотезу трагічно і тим більше – підтасовувати чи спотворювати результати. В науці це неприпустимо, оскільки суперечить принципам академічної доброчесності. Із гіпотези виводяться мета та завдання дослідження.

Мета дослідження – це те, що повинно бути досягнуто у результаті роботи, її очікуваний результат, що дозволяє вирішити поставлену в курсовій роботі проблему. Мета повинна відповідати темі дослідження.

Наприклад:

Мета: встановити, чи існує зв'язок між рівнем моральної саморегуляції та схильністю до девіантної поведінки.

Завдання дослідження повинні бути узгоджені з темою, метою, об'єктом і предметом дослідження. Формулюючи завдання дослідження, потрібно не описувати дії, а пояснювати, з якою метою ви робите той чи інший крок і як це сприяє досягненню мети.

Наприклад:

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукову літературу з питань моральної саморегуляції поведінки у підлітковому віці.
2. Визначити рівні моральної саморегуляції підлітків та встановити їх схильність до девіантної поведінки.

3. Встановити, чи існує взаємозв'язок між рівнем моральної саморегуляції і схильністю до девіантної поведінки у досліджуваних.

2.3. Вивчення стану проблеми. Розділ 1

Літературний аналітичний огляд, як правило, складає перший розділ в тексті курсової роботи та присвячується огляду літератури. Цей етап роботи передбачає пошук необхідної літератури у бібліотеках та пошукових системах і її опрацювання. Студент при цьому повинен показати вміння працювати з літературою, гарний рівень засвоєння вивченого матеріалу, вміння оперувати понятійно-категоріальним апаратом, наявність власної думки при оцінці отриманої інформації тощо.

Де можна шукати літературу та наукові джерела?

- У бібліотеках за допомогою систематичних та алфавітних каталогів (паперові книги).
- В електронних каталогах бібліотек, використовуючи різні параметри пошуку. Наприклад: Бібліотека НДУ імені академіка М.О.Лавровського – URL: <https://library.ndu.edu.ua/index.php/component/contact/contact/4-uncategorised/1-bibilioteka>
- У пошукових системах (наприклад Google та ін.).
- В архівах наукових журналів, збірників праць за різні роки (наприклад, за ключовими словами, за автором тощо).
- У наукометричних базах даних (наприклад, Scopus, Web of Science та ін.).
- У книгарнях, магазинах, в т.ч. онлайн.
- На сайтах наукових установ, університетів, де розміщено праці представників даного закладу, дисертації, статті та ін. (наприклад, репозиторій НДУ ім.М.Гоголя – URL: <https://lib.ndu.edu.ua/home>).
- У посиланнях на літературу та джерела інших науковців (наприклад, у наукових статтях, монографіях різних авторів за останні роки та ін.).

Консультації щодо пошуку наукових джерел можуть надати бібліографи у бібліотеці НДУ ім.М.Гоголя як особисто, так і онлайн на сайті бібліотеки ім.М.О.Лавровського (див. посилання вище).

Які джерела можна використовувати для написання курсової роботи? Чи можна посилатися як на наукове джерело на сайти новин, телеграм-канали, популярні та художні видання, глянцеві журнали, газети або інші видання?

Зверніть увагу! Як джерела для курсової роботи (а також для статті, тез доповіді та ін. наукових праць) ми використовуємо лише *наукові* джерела та видання.

Науковими є такі джерела:

- Наукові статті, збірники матеріалів конференцій. Зазвичай там є структура викладу матеріалу: постановка проблема, актуальність теми, аналіз праць науковців на цю тему тощо.
- Монографії, підручники, навчальні посібники.
- Енциклопедії, словники, довідники.
- Інтернет-видання, де розміщені вище перераховані пункти.
- Дисертації, автореферати.
- Наукові бази даних типу Scopus, Web of Science та ін.

Які джерела **не варто використовувати** (навіть якщо там міститься інформація щодо нашої теми):

- Газети, інтернет-видання публіцистичного та розважального характеру: сайти новин, телеграм-канали типу «Плітки в Києві», «Новини Чернігівщини», «Психологія для всіх» і т.ін. Навіть якщо там висвітлюється досліджувана нами психологічна проблема.

- Рекламну інформацію, листівки, рекламні сайти і т.п.
- Блоги, соцмережі, публікації на сайтах науково-популярного характеру.

Навіть якщо їх писав психолог. Проте цей же психолог може мати наукові статті й монографії, на які можна посилатися.

- Науково-популярну літературу, наприклад: «Як здобути 100 друзів», «Вилікуємо всі хвороби», «Знайди в собі радість» тощо.

Хоча варто зазначити, що джерела з цієї категорії іноді можуть бути в списку літератури і використовуватись для посилань, якщо вони містять дані соціологічних або інших необхідних для нашої роботи досліджень або тема специфічна і лише з цих книг можна взяти приклади або навести в переліку авторів, які вивчали цю тему.

Чому не варто користуватися цими джерелами, навіть якщо там міститься інформація щодо нашої теми? Насамперед через те, що більшість психологічних категорій є не лише науковим терміном, а давно стали загальноживаними поняттями, які в житейському значенні можуть використовувати інакше, ніж у науковому. Проте з таких джерел, як новини, соцмережі, популярна та розважальна література можна взяти насамперед натхнення, ідеї, думки, які можуть вас наштовхнути на подальші наукові пошуки. Але водночас *посилатися й цитувати потрібно переважно наукові джерела.*

Зверніть увагу, що з 2022 року у наукових роботах заборонено цитувати праці, видані у державах-агресорах (Росія та Білорусь), а також будь-які джерела російською мовою, не залежно від країни їх видання. Таким чином у курсових роботах та статтях варто цитувати джерела українською або іншими іноземними мовами, крім заборонених.

Послідовність вивчення стану проблеми у процесі теоретичного дослідження

При вивченні стану проблеми доцільна наступна *послідовність роботи:*

1. Ознайомитися з визначенням основних понять, які стосуються теми, використовуючи словники та енциклопедії (в тому числі й електронні). У них часто можна знайти посилання на найбільш відомі роботи у певній галузі і на вчених, які зробили основний внесок у дослідження явища, яке вивчається.

2. Скласти бібліографію з теми, яка вас цікавить, за допомогою систематичного каталогу (можна електронного). Слід продивитися декілька розділів каталогу, які потрапляють у смислове поле дослідження. Можна звернутися за допомогою до працівників бібліотеки Ніжинського державного університету – Бібліотека імені академіка М.О.Лавровського (URL:

[https://library.ndu.edu.ua/index.php/component/contact/contact/4-uncategorised/1-](https://library.ndu.edu.ua/index.php/component/contact/contact/4-uncategorised/1-biblioteka)

[biblioteka](#)). Працівники бібліотеки допоможуть зорієнтуватись в електронному каталозі, за потреби – сформувати індекс УДК для наукових статей тощо.

3. Ознайомитися з довідковими й бібліографічними виданнями з психології, суспільних наук.

При пошуку в електронній системі Google є можливість скористатись сервісом **Google Академія** (англ. *Google Scholar*), де можна знайти:

- наукові статті;
- дисертації;
- книги й розділи книг;
- матеріали конференцій;
- патенти та ін.

Щоб скористатись сервісом, можна ввести *scholar.google.com* у вікні браузера або в пошуковому вікні Google ввести «Google Scholar». Крім цього пошуковий запит з фразою «наукові статті» також дасть посилання на Google Scholar.

Наприклад:

пошуковий запит: *моральна саморегуляція. Наукові статті. Або: саморегуляція підлітків. Наукові статті.*

Зробивши бібліографічну підготовку, ви будете мати уявлення про кількість публікацій з теми, що цікавить вас, про актуальність проблеми, зможете виділити авторів, які найбільше працювали з проблемою. Зверніть увагу і на ці **поради:**

1) Якщо ви читаєте книгу, яка заслуговує на увагу, краще її конспектувати під час читання. Найкращий варіант – це вносити інформацію в окремий електронний документ, обов'язково зазначивши реквізити джерела та посилання на видання (у разі використання електронного джерела).

2) Можна переписати для себе висновки автора у тому вигляді, в якому вони викладені у роботі. Проте будьте уважні: в роботі ви не можете

використовувати текст автора, оскільки це розцінюється як академічний плагіат. Тому ви маєте зробити власний текст на основі праці автора.

3) Дотримуйтесь у своїх конспектах системи позначень, яка дозволить вам впевнено розрізняти через деякий час уривки, що цитуються, скорочений виклад думок автора, ваші коментарі та примітки.

4) Доцільно вказувати у конспекті, до яких сторінок публікації відноситься кожний його фрагмент. Це абсолютно необхідно для цитат.

5) У конспекті роботи, який описує емпіричне дослідження, потрібно відзначити такі його характеристики:

- перелік використаних методик;
- опис оригінальних (авторських) методик;
- опис процедури експерименту;
- об'єм вибірки досліджуваних та її параметри.

6) Будь-який конспект потрібно починати з запису повних вихідних даних друкованої або електронної праці, обов'язково варто зберегти лінк на електронні праці.

Зібрані матеріали можуть бути скомпоновані за хронологічним принципом, тобто ваш виклад буде описувати етапи дослідження проблеми вітчизняними та зарубіжними вченими. Однак логічна побудова має переваги для поглибленого розуміння природи явища, яке вивчається.

Структура огляду літератури може бути приблизно такою [7].

1. Феноменологічний опис, тобто опис проявів, явищ, які є предметом дослідження. Область проявів, її частота, часові, просторові, інтенсивні характеристики.

2. Місце даного явища серед інших психічних явищ, тобто його взаємозв'язки, взаємовпливи. Фактори, які його обумовлюють. Явища, на які воно впливає.

3. Структура даного явища, тобто стійкі зв'язки між його компонентами, елементами.

4. Суть, природа явища. Визначення явища (одне або декілька).

5. Закономірності, яким підпорядковується явище.

6. Прикладне, практичне використання психічного явища (властивості, функції, або врахування його характеристики).

Зрозуміло, що структура огляду літератури залежить від специфіки психічного явища, яке розглядається, ступеня його вивчення та розробки на даний момент та інших факторів. Тому запропонована схема є приблизною.

В огляді літератури обов'язково повинні бути названі **прізвища авторів**, чії ідеї або експериментальні результати ви переказуєте чи узагальнюєте. Вкажіть конкретні публікації авторів або автора, який став для вас посередником, джерело інформації про автора, ідеї якого вас зацікавили. Звернення до праць інших авторів є абсолютно універсальною практикою і дозволяє показати, що вашу думку поділяють відомі та авторитетні дослідники, або, навпаки, покритикувати тих авторів, з думкою яких ви не погоджуєтесь. Однак, пам'ятайте, що цілковито переписати текст іншого автора не можна, дослівне запозичення чужого тексту, без посилання на джерело, називається плагіатом, що є проявом академічної недоброчесності. Така робота до захисту не допускається.

Посилання на джерело відповідно до його порядкового номеру у списку використаної літератури наводиться у квадратних дужках. Воно вважається продовженням речення, тому крапка ставиться *після нього*.

Наприклад:

Проблема тривожних розладів у військовослужбовців у сучасній психології вивчається в контексті посттравматичного зростання особистості [15].

Або також можливе посилання зі сторінкою: [15, с.132].

У такому разі 15 – це номер джерела у списку літератури, с.132 – це номер сторінки, звідки взято цю інформацію.

Водночас посилання можна робити як на весь використаний документ, так і на окремі його частини, а також групу документів (наприклад, [2; 14; 17]. Тут

2, 14, 17 – це номери праць у списку літератури, на які ми хочемо зробити посилання).

Використовувати праці інших авторів можна шляхом **цитування, перефразування та узагальнення**.

Цитата, звичайно ж дослівна, не повинна бути надто довгою. Вона подається у лапках і супроводжується посиланням на джерело. Вилучення певних фрагментів із цитати позначається трикрапкою. Цитати, які є незавершеним реченням, граматично узгоджуються з авторським текстом.

Наприклад:

Т. Титаренко характеризує юнацький вік як «... найромантичніший, найсумніший, найтривожніший і, водночас, найщасливіший, найяскравіший період» [9, с.25].

Ця ж цитата може виглядати і так: «Юнацький вік ... найромантичніший, найсумніший, найтривожніший і, водночас, найщасливіший, найяскравіший період» [9, с.25].

Якщо ви подаєте цитату, яку ви взяли не з першоджерела, а з роботи іншого автора, то у кінці цитати в дужках вказуєте джерело, з яким працювали.

Наприклад: [Цит. за: Лавров М.С., 2001]. Або [цит. за: 14].

Згадуючи прізвища авторів, варто пам'ятати, що прізвище коректно вживати разом з ініціалами автора / авторів.

Наприклад: С.Д.Максименко, В.О.Соловієнко виокремлюють таку класифікацію психологічних методів [10, с.71].

Окрім цитування, у літературному огляді використовуються *перефразовування та узагальнення*. Узагальнення дозволяє одним реченням передати зміст значного об'єму інформації, це інтелектуальний умовисновок на основі прочитаного матеріалу. Більшу частину тексту складає перефразовування. При його застосуванні автор прагне переказати думку якомога ближче до тексту, але, використовуючи власну лексику та висловлюючи власну позицію. Досягти бажаного, уникаючи плагіату, можуть допомогти такі

прийоми як: виділення основної думки, зміна структур речення, використання синонімів та обов'язкове посилання на джерело.

2.4. Планування і проведення емпіричного психологічного дослідження.

Розділ 2

Розділ другий курсової роботи присвячується емпіричному дослідженню, яке проводить студент з групою досліджуваних (зазвичай від 20-25 осіб).

У першому параграфі відбувається обґрунтування експериментального дослідження. Посилаючись на праці та ідеї інших авторів, ви пояснюєте, чому вами були обрані саме ці методи та методики для емпіричного дослідження. Якщо використана методика широко вживана, то в тексті курсової роботи можна обмежитися посиланням на автора і джерело, а сам текст представити в додатках. Розроблена самостійно методика (наприклад, план бесіди, анкета та ін.) наводиться повністю. У цьому параграфі описується і процедура дослідження: коли, за яких умов вона проводилась, здійснюється опис та характеристика вибірки дослідження.

Наприклад: Емпіричне дослідження було проведене з учнями 7-Б класу Ніжинської гімназії № 2 Ніжинської міської ради Чернігівської обл. У дослідженні взяли участь 25 учнів віком 12-13 років, серед яких 13 дівчаток, 12 хлопчиків.

Перед проведенням основного дослідження варто зробити так зване «пілотажне», тобто **пробне дослідження**, виконавши запропоновані методи самостійно та надавши їх деяким добровольцям, що потенційно можуть бути досліджуваними і входити до репрезентативної вибірки. Це необхідно для того, щоб перевірити, скільки часу потрібно для проведення дослідження, які специфічні умови виконання запропонованих завдань, чи зрозуміла інструкція тощо. У процесі дослідження варто звертати увагу на умови пред'явлення стимульного матеріалу, особливості проведення дослідження з різними респондентами (у разі індивідуального дослідження). Так, пред'явлення одного і того ж опитувальника очно у вигляді паперового бланку та онлайн у вигляді

електронної форми може мати різні результати, тому спосіб надання стимульного матеріалу чи пред'явлення питань має бути уніфікований для всієї вибірки. В іншому разі необхідно поділити досліджуваних на групи за способом пред'явлення питань або формою проведення дослідження: очна / дистанційна.

Плануючи та проводячи дослідження, пам'ятайте про етичні вимоги, зокрема *принцип конфіденційності*. Ваше дослідження не повинно шкодити взаєминам та психологічному комфорту досліджуваних. Імена та прізвища досліджуваних шифруються.

Наприклад: Олена Л., або О.Л.

Досліджуваних слід забезпечити стандартними бланками для відповідей чи іншими необхідними матеріалами. Подбавши про це наперед, ви заощадите час проведення дослідження, зробите свою роботу охайнішою і швидше здійсните підрахунки. Усі продукти діяльності, отримані в ході дослідження (малюнки, опитувальні листи, протоколи бесід чи спостережень), обов'язково зберігаються і надаються в додатках.

Формуючи вибірку досліджуваних, потрібно врахувати, що:

1. Кількість досліджуваних для курсової роботи повинна бути не менше **20-25 осіб**.
2. У вибірці мають бути досліджувані обох статей в приблизно однаковій кількості (крім гендерних досліджень).
3. Вибірка має бути однорідною: включати осіб однієї вікової, соціальної, професійної та ін. групи.
4. Досліджувані беруть участь в емпіричних процедурах *добровільно* і мають надати згоду на обробку персональних даних.

2.5. Опис та представлення результатів. Розділ 2

У другому розділі також здійснюється *аналіз результатів дослідження*. У цьому розділі ви маєте реалізувати завдання дослідження й підтвердити чи спростувати гіпотезу. На цьому етапі створюється власне наукове знання, що передбачає опис, аналіз, пошук зв'язків і залежностей між подіями і явищами.

Дослідник повинен зіставити, осмислити отримані ним дані, пояснити їх, відстежити та пояснити тенденції та закономірності. У цьому розділі отримані в ході дослідження дані можуть порівнюватися з результатами, одержаними іншими дослідниками.

Наприклад [8]:

РОЗДІЛ II. ДОСЛІДЖЕННЯ МОРАЛЬНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ТА ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ	13
2.1 Методологічні засади дослідження моральної саморегуляції та девіантної поведінки підлітків	13
2.2 Результати вивчення рівнів моральної саморегуляції	15
2.3 Результати дослідження схильності до девіантної поведінки	17
2.4 Встановлення наявності зв'язку між рівнем моральної саморегуляції та схильністю до девіантної поведінки	19

Для обробки отриманих результатів використовуються методи **математичної статистики**, але всі громіздкі підрахунки описуються в додатках. У тексті ж наводяться формули, результат та висновки. Конкретний метод обробки результатів дослідження студент обирає самостійно, відповідно до особливостей дослідження та специфіки його завдань. Для ближчого знайомства з особливостями проведення аналізу результатів дослідження за допомогою різних математично-статистичних методів радимо прочитати допоміжну літературу. Наприклад: [6] – URL:

http://umo.edu.ua/images/content/aspirantura/zabezp_discipl/%D0%9A%D0%BB%D0%B8%D0%BC%D1%87%D1%83%D0%BA.pdf]

Для полегшення сприймання курсової роботи до неї вводяться **додатки**. Додатки до курсової роботи мають бути оформлені як її продовження й розташовані після списку літератури в порядку згадування у тексті. У додатки включають матеріали, що доповнюють основний текст, бланки і тексти методик, анкет, таблиці, де підсумовані й систематизовані експериментальні дані, малюнки, складні математичні обрахунки тощо.

Курсова робота завершується **висновками**. У Висновках розкривається значущість отриманих дослідником даних для теорії та практики, робляться короткі висновки до кожного розділу курсової роботи, причому максимум уваги приділяється результатам, отриманим на основі емпіричного дослідження. У цій частині роботи важливо висловити власну думку, але вводити нові факти, аргументи, ідеї на цій стадії не варто. Висновок повинен підсумовувати всю роботу, як її теоретичну, так і емпіричну частину.

Важливо! У висновках вже не згадують інших дослідників та не цитують їхні праці, а посилаються лише на власні результати, висвітлені вище. Висновки мають містити інтелектуальне узагальнення всіх теоретичних та практичних результатів дослідження на більш глибокому науковому рівні.

У цій частині роботи обов'язково вказується, чи виконані завдання дослідження і чи підтвердилася гіпотеза, подаються психологічні рекомендації, якщо це необхідно. Прийнято писати також про перспективи даного дослідження.

Обсяг цього розділу – 1-2 сторінки.

У кінці курсової роботи (після основного тексту) додається **список використаних джерел**. Список літератури повинен відповідати темі курсової роботи і відображати всі аспекти розглянутої проблеми. Список літератури для курсової роботи містить близько 10-20 джерел і складається тільки з тих праць, на які є посилання в тексті курсової роботи. Список пишеться в алфавітному порядку (прізвища перших авторів або заголовків), вказується назва видавництва та рік видання.

Усі літературні джерела подаються в списку тією мовою, якою вони написані. Спочатку перераховуються праці мовою з кириличною графікою, а потім праці, написані мовами з використанням латиниці. У разі використання автором електронних джерел: книг, розміщених на Internet-ресурсах, електронних журналів тощо, потрібно обов'язково надати лінк на ці джерела, вказавши URL-адресу та дату звернення до джерела.

Кількість наукових джерел у списку літератури для курсової роботи має бути близько 10 – 20.

Орієнтовний зразок оформлення списку літератури подано у Додатку 3.

2.6. Академічна доброчесність під час написання курсової роботи: плагіат та застосування штучного інтелекту

Академічна доброчесність – це сукупність цінностей, принципів і заснованих на них правил, якими мають керуватися суб'єкти академічної діяльності під час провадження такої діяльності².

Академічна доброчесність у курсовій роботі стосується насамперед плагіату – повного запозичення праць інших авторів або їх фрагментів, що є абсолютно неприпустимим у будь-яких наукових роботах. Проте це також стосується використання ідей інших авторів без посилання на першоджерело. У разі, коли ви використовуєте ідею іншого автора, не переписуючи повністю його текст, на нього теж обов'язково варто послатися. Сучасні технології дозволяють перевірити наукові роботи студентів на наявність у них плагіату, визначивши рівень оригінальності кожної роботи, тому не варто здійснювати повне запозичення частин праці чи повних робіт інших дослідників, а також використовувати їхні ідеї без посилання на першоджерело.

Ще один момент, що стосується академічної доброчесності у процесі написання курсової роботи в сучасному технологічному суспільстві, – це застосування здобувачем технологій **генеративного штучного інтелекту (ШІ)**. Це сучасна технологія, що генерує тексти на основі обробки всієї доступної інформації щодо певної теми в мережі Internet. Тексти, згенеровані ШІ, не містять формальних ознак запозичень, оскільки мають високий відсоток унікальності, проте порушують принципи академічної доброчесності.

В законі про академічну доброчесність зазначається, що «академічним плагіатом також є оприлюднення як результатів власної академічної діяльності текстів та/або результатів, сформованих (згенерованих) комп'ютерною

² Закон України «Про академічну доброчесність», №10392. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ji10516a?an=2>

програмою в автоматичному режимі, якщо цей факт не зазначено в академічному творі чи супровідних матеріалах до нього»³. Отже, застосування штучного інтелекту і прагнення видати ці результати за власні роботи також є проявом академічного плагіату та має наслідки у вигляді санкцій аж до відрахування студента з університету.

Як оцінювати роботи, створені ШІ, а не студентом? На сьогодні поки що не визначені чіткі процедури та технології перевірки тексту на предмет створення штучним інтелектом. Проте використання здобувачем не самостійних напрацювань, а робіт, згенерованих ШІ може негативно вплинути на подальше становлення такого фахівця. З іншого боку, технології генеративного ШІ є недосконалими і довіряти їм повністю неможливо.

Так, ШІ зазвичай не шукає літературу замість здобувача, оскільки не є пошуковою системою, а генерує «вигаданих» авторів та їхні праці. Таким чином список літератури може бути сфальсифікованим у разі зверненні студента до ШІ під час написання роботи, що є грубим порушенням принципу академічної доброчесності.

Крім цього, коли інформації про певне явище в мережі недостатньо, відбувається так зване «галюцинування» ШІ, тобто створення неправдивої інформації. Так само ШІ на сьогодні поки що не здатен здійснити точні підрахунки та обробку результатів за допомогою математичної статистики тощо. Натомість він генерує фальшиві дані, які можуть спотворити або викривити реальні вірогідні результати наукового дослідження. Таким чином, не можна довіряти результатам, отриманим за допомогою ШІ через те, що вони часто бувають некоректними, містять неправдиву інформацію або є занадто узагальнені та неконкретні.

Проте деякі інші завдання, такі, як перевірка орфографічних, стилістичних та пунктуаційних помилок у роботі, генерування ідей, пошук шляхів покращення тексту та ін. ШІ може виконати на досить високому рівні.

³ Там же

Ще один прояв академічної недоброчесності при виконанні курсових робіт, наукових статей та ін. – це несамостійне виконання завдання, що «...може здійснюватися у формі списування, виконання завдання іншою особою, іншої формі, визначеній законодавством, закладом освіти, науковою установою»⁴. Тому курсова робота як наукове дослідження студента відповідно до вимог академічної доброчесності має бути виконана самостійно на всіх етапах її здійснення. У процесі написання курсової роботи автор має свідомо поставитися до власного дослідження, виконувати його самостійно, керуючись принципами академічної доброчесності.

3. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконану і відповідно оформлену курсову роботу студент подає науковому керівнику, який оцінює її теоретичний рівень, якість виконання дослідження, рівень здобутих знань та навичок, вміння аналізувати отримані результати, логічність та аргументованість думки, доцільність та обґрунтованість рекомендацій та рекомендує (чи не рекомендує) роботу до захисту. Тож студент допускається до захисту курсової роботи лише після перевірки її науковим керівником.

Захист курсової роботи – це запланована наукова дискусія, у ході якої студент повинен аргументувати свої власні судження, висновки.

На захисті студент робить коротку доповідь (на 5-6 хвилин).

Орієнтовна **структура виступу на захисті** може бути такою:

1. Актуальність та обґрунтування обраної теми.
2. Об'єкт та предмет дослідження.
3. Гіпотеза дослідження.
4. Мета та завдання дослідження.
5. Методика та методи емпіричного дослідження.
6. Основні теоретичні поняття, що аналізувалися в роботі.

⁴ Там же.

7. Отримані результати.

8. Загальні висновки щодо курсової роботи.

Особливу увагу слід звернути на опис власного внеску у розробку проблеми, зокрема, в емпіричній частині дослідження. Після доповіді студент відповідає на запитання присутніх на захисті.

Захищені курсові роботи здаються на випускаючу кафедру, вони мають бути відповідно оформлені, не містити орфографічних чи інших помилок, ознак фальсифікації чи академічного плагіату.

4. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТЕКСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Текст курсової роботи виконується на аркушах формату А4 за допомогою комп'ютерного набору. Його розміщують на одній стороні аркуша із дотриманням вимог:

- поля зліва – 30 мм,
- поля справа – 15 мм,
- поля вгорі – 20 мм,
- поля внизу – 20 мм,
- Розмір шрифту основного тексту – 14 кегль,
- тип шрифту – Times New Roman,
- інтервал 1,5 пт,
- Вирівнювання – за шириною.
- Абзацний відступ (відступ першого рядка) – 1,25 см.
- Відступи перед, після абзацу (інтервали) – 0 пт (не Авто, не 6 пт тощо).

На одній сторінці суцільного тексту має бути 28-29 друкованих рядків, а в рядку – 58-60 знаків із проміжками між словами включно.

Номери сторінок проставляються у верхньому правому краю, або в центрі. Нумерація проставляється починаючи зі Вступу. У курсовій роботі вступ буде 3-ю сторінкою. Титульний аркуш та зміст рахуються, але не нумеруються.

Заголовки структурних частин «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкуються великими літерами симетрично до набору по центру. Заголовки підрозділів – маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Кожну структурну частину курсової роботи починають із нової сторінки. До структурних частин належать Зміст, Вступ, Розділ 1, Розділ 2, Висновки, Список використаних джерел. Параграфи, що входять до розділів (1.1, 1.2., 2.1 тощо) , не починають з окремої сторінки, а пишуть загальним текстом.

У курсовій роботі, крім текстової форми, для представлення результатів обов'язково потрібно використати і **графічні форми**: графи, стовпчикові діаграми, просторово-графічні описи, таблиці, графіки, ілюстрації. Вони становлять собою певний спосіб організації інформації, що дозволяє систематизувати і скоротити текст, представити його наочно.

Використовуючи графічні форми у тексті курсової роботи, слід пам'ятати, що:

- усі малюнки, таблиці, графіки, діаграми тощо повинні мати назву;
- назва таблиці, рисунка, іншого графічного елемента має відображати її зміст максимально повно;
- на всі таблиці, графіки, рисунки тощо у тексті роботи повинні бути посилання;
- таблиці, графіки та ін. вводяться у текст відразу після посилання на них, або на наступній сторінці;
- таблиці, графіки і т.д. нумеруються по тексту: перша цифра означає номер розділу, а друга – порядковий номер графічної форми (*наприклад*, Табл. 2.1; Рис. 1.1);
- графіки, діаграми, рисунки, ілюстрації в курсовій роботі називаються словом Рисунок, *наприклад*: Рис. 1.3.
- назва таблиці пишеться зверху над таблицею, а назва рисунка – внизу під рисунком.

- таблиця, графік і т.д. відділяється від тексту однією стрічкою відступу (знизу і зверху);
- якщо таблиця, рисунок, графік та ін. не є самостійною творчістю студента, а запозичені з інших джерел, на них обов'язково треба подати посилання, вказавши джерело.

Таблиці включають такі елементи:

1. Нумераційний заголовок, у якому вказується порядковий номер таблиці.
2. Тематичний заголовок.
3. Заголовки граф таблиці (головка).
4. Основну частину, яка складається з боковика (заголовки рядків) та граф.

Усі графи та боковик таблиці повинні мати заголовки. Заголовки графи стосуються всіх даних цієї графи, а заголовок рядка – усіх даних цього рядка. Слово «Таблиця», вирівнюють за правим краєм аркуша, а змістовну назву таблиці – по центру.

Наприклад:

Таблиця 2.1.

Рівні сформованості здатності до спільної діяльності в експериментальній та контрольній групах

Рівні розвитку спільної діяльності	Експериментальна вибірка N=20		Контрольна вибірка N=22	
	Початковий зріз	Кінцевий зріз	Початковий зріз	Кінцевий зріз
високий	2	5	3	4
середній	6	9	5	6
низький	7	1	7	5

Якщо таблиця містить велику кількість рядків, її можна перенести на наступний аркуш. У цьому разі нумераційний та тематичний заголовки вказують один раз над першою частиною таблиці, а над іншими частинами пишуть слова „Продовження таблиці» та номер таблиці. У документі Ms Word для цього

необхідно поставити курсор у потрібному місці таблиці й натиснути Ctrl+Shift+Enter. Тоді в певному місці таблиці з'явиться розрив і можна додати необхідний текст.

Наприклад:

Продовження таблиці 2.1.

У тексті таблицю розміщують після першої згадки про неї, а посилання на таблиці в тексті подаються у скороченому вигляді:

Наприклад: Як показано у таблиці 2.1., першокласники краще виконали завдання, ніж дошкільники.

Повторні посилання на таблицю починаються зі слів „дивись».

Наприклад: За результатами даного емпіричного дослідження першокласники виконують завдання ефективніше за дошкільників (див. табл. 2.1.).

Гістограми, полігони, графіки малюнки теж обов'язково підписують. Назву повинні мати і вісі. Всі умовні позначення виносяться під (за) графічне зображення і позначаються.

Наприклад:

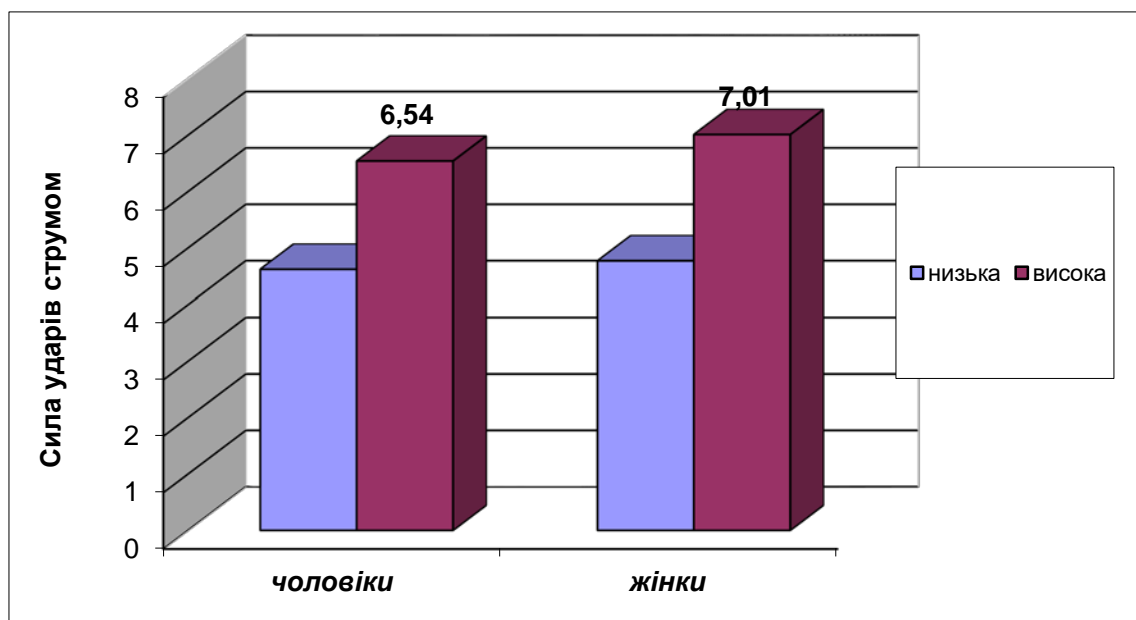

Рис. 2.1. Оцінка агресивності досліджуваних різної статі за силою ударів струмом

Після кожного рисунку, діаграми, ілюстрації має йти його опис, аналіз, інакше їх додавання в текст є невиправданим.

Наприклад, після наведеного рисунка в тексті роботи зазначаємо:

Як бачимо з рис. 2.1., агресивність у жінок, що вимірювалася за силами ударів струмом, є дещо вищою, ніж у чоловіків. Водночас кількість ударів струмом низької сили є майже однаковою як для чоловіків, так і для жінок. Це свідчить про те, що

Додатки

Додатки включають всю інформацію, що не увійшла в розділи курсової роботи за обсягом, а також додаткові, допоміжні матеріали, такі як тексти психодіагностичних методик, стимульний матеріал, таблиці, діаграми, графіки, які не увійшли в текст розділів, математичні підрахунки, протоколи досліджень та відповіді досліджуваних тощо.

Кожен додаток починають із нової сторінки. У верхньому кутку праворуч пишуть слово „Додаток» і його порядковий номер. Якщо в роботі є лише один додаток, то його не нумерують. Нижче, посередині рядка, пишуть заголовок.

Наприклад:

Додаток 2

Розрахунок коефіцієнта кореляції за Пірсоном в експериментальній групі (вивчення взаємозв'язку рівня агресивності та емоційної обізнаності), N=47

Таблиця 1.

№ п/п	Емоційна обізнаність	Агресивність	X·Y	2X2	2Y2
1.	8	32	256	64	1024
2.	18	24	432	324	576
3.	18	32	576	324	1024
4.	12	38	456	144	1444
5.	14	35	490	196	1225
6.	8	32	256	64	1024
7.	16	38	608	256	1444
8.	13	30	390	169	900
9.	3	39	117	9	1521
10.	7	31	217	49	961
11.	13	41	533	169	1681
12.	16	35	560	256	1225
13.	9	21	189	81	441
14.	11	27	297	121	729

Продовження таблиці 1

15.	10	33	330	100	1089
16.	8	33	264	64	1089
17.	16	32	512	256	1024
18.	15	29	435	225	841
19.	10	40	400	100	1600
20.	11	40	440	121	1600
21.	15	36	540	225	1296
22.	4	48	192	16	2304
23.	13	34	442	169	1156
24.	5	40	200	25	1600
25.	17	30	510	289	900
26.	11	31	341	121	961
27.	11	26	286	121	676
28.	16	39	624	256	1521
29.	16	41	656	256	1681
30.	5	50	250	25	2500
31.	12	47	564	144	2209
32.	4	35	140	16	1225
33.	0	40	0	0	1600
34.	9	34	306	81	1156
35.	15	33	495	225	1089
36.	7	38	266	49	1444
37.	11	29	319	121	841
38.	8	37	296	64	1369
39.	1	26	26	1	676
40.	6	40	240	36	1600
41.	7	35	245	49	1225
42.	3	31	93	9	961
43.	12	40	480	144	1600
44.	10	34	340	100	1156
45.	12	40	480	144	1600
46.	10	35	350	100	1225
47.	10	29	290	100	841
$\Sigma =$	486	1640	16729	5978	58874

На основі наведеної вище таблиці розраховуємо коефіцієнт кореляції:

$$\bar{X} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n X_i = \frac{486}{47} = 10.340425531915$$

$$\bar{Y} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n Y_i = \frac{1640}{47} = 34.893617021277$$

$$SS_{XX} = \sum_{i=1}^n X_i^2 - \frac{1}{n} \left(\sum_{i=1}^n X_i \right)^2 = 5978 - 486^2/47 = 952.55319148936$$

$$SS_{YY} = \sum_{i=1}^n Y_i^2 - \frac{1}{n} \left(\sum_{i=1}^n Y_i \right)^2 = 58874 - 1640^2/47 = 1648.4680851064$$

$$\begin{aligned} r &= \frac{SS_{XY}}{\sqrt{SS_{XX} \cdot SS_{YY}}} \\ &= \frac{-229.298}{\sqrt{952.553 \cdot 1648.468}} \\ &= -0.183 \end{aligned}$$

Результат $r = -0.183$ є від'ємним, що свідчить про зворотну кореляцію: чим вища емоційна обізнаність, тим нижча агресивність.

За таблицею критичних значень статистичної значущості перевіряємо результат: кількість досліджуваних $n=47$, число ступенів свободи $n - 2$. В таблиці на рівні $p=0.05$ критичне значення $r=0,29$, таким чином $0,183 < 0,29$.

Висновок: коефіцієнт кореляції є статистично **незначущим**.

Критерії оцінювання курсової роботи:

Критерії	Орієнтовна кількість балів
1. Теоретичний рівень (змістовність та глибина аналізу літературних джерел).	9
2. Самостійність аналізу опрацьованого матеріалу.	9
3. Якість виконання теоретичного та емпіричного дослідження.	8
4. Методологічна обґрунтованість обраних емпіричних процедур.	9
5. Вміння аналізувати отримані результати.	9
6. Вміння поєднати теоретичні надбання з емпіричним дослідженням та практикою.	8
7. Оперування науковою термінологією.	8
8. Логічність та аргументованість думки під час доведення гіпотези.	8
9. Доцільність та обґрунтованість рекомендацій.	8
10. Вмілий виклад та знання матеріалу, що продемонстровані на захисті.	8
11. Вміння обґрунтовувати власну думку на захисті.	8
12. Якість оформлення роботи.	8

Додаток 1
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

20

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Кафедра загальної та практичної психології

**МОРАЛЬНА САМОРЕГУЛЯЦІЯ ПОВЕДІНКИ
У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ**

30

Курсова робота
студентки 2-го курсу
групи П-21
факультету педагогіки, психології,
соціальної роботи та мистецтв,
Спеціальності С4 Психологія
Мельник Ірини Володимирівни

Науковий керівник:
Петренко А.М.,
доцент кафедри загальної та
практичної психології

Оцінка в балах ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою:

Ніжин-2026

20

Додаток 2
ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I	
ПОНЯТТЯ МОРАЛЬНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ	5
1.1 Поняття моральної саморегуляції	5
1.2 Моральна саморегуляція у підлітковому віці	8
1.3 Зв'язок моральної саморегуляції з девіантною поведінкою підлітків.....	11
РОЗДІЛ II	
ДОСЛІДЖЕННЯ МОРАЛЬНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ТА ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ.....	13
2.1 Методологічні засади дослідження моральної саморегуляції та девіантної поведінки	13
2.2 Результати вивчення рівнів моральної саморегуляції підлітків.....	15
2.3 Результати дослідження схильності до девіантної поведінки у підлітковому віці.....	17
2.4 Встановлення наявності зв'язку між рівнем моральної саморегуляції та схильністю до девіантної поведінки	19
ВИСНОВКИ	21
ЛІТЕРАТУРА	22
ДОДАТКИ.....	23

Додаток 3

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Наукові джерела оформлюються відповідно до типу джерела, кількості авторів, наявності вихідної інформації щодо джерела. Книги з різною кількістю авторів, статті, монографії, публікації в збірниках тез доповіді, електронні та Internet-видання можуть мати різні вимоги до оформлення. Нижче наведено приклади оформлення різних типів джерел згідно з вимогами за стандартом ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» [4], [5].

Джерела розміщують в алфавітному порядку. Спочатку в списку наводять джерела кирилицею, а потім латиницею. Основні реквізити включають: автор(и), назва джерела, вид видання, місто, видавництво, рік, кількість сторінок [7].

Книги: один автор

Гуляс І.А. Аксіопсихологічне проектування життєвих досягнень особистості: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2020. 448 с.

Горностаї П. П. Консультативна психологія : Теорія і практика проблемного підходу. 2-ге вид., перероб. і допов. / П. П. Горностаї ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ : Ніка-Центр, 2025. 416 с. URL: <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2025/12/gornostai-counseling-psychology.pdf>

Власова О. І. Педагогічна психологія : навчальний посібник. Київ: Либідь, 2015. 400 с.

Гончаренко С. М. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.

Книги: два автори

Засекіна Л. В., Пастрик Т. В. Основи психології та міжособове спілкування : навч. посіб. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 184 с.

Косенчук О., Тарнавська Н. Підтримуємо та зберігаємо психічне здоров'я дітей. Методичний посібник для вихователів. ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти», UNISEF, 2023. URL: <https://psychologdcpp.in.ua/wp-content/uploads/2023/12/%D0%AC%D0%AC%D0%AC%D0%AC%D0%AC%D0%AC%D0%AC.pdf>

Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с.

Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.

Книги: три автори

Коцан І. Я., Ложкін Г. В., Мушкевич М. І. Психологія здоров'я людини / За ред. І. Я. Коцана. Луцьк: РВВ «Вежа», Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2011. 430 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/25834/1/psihologiazdorovia.pdf>

Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.

Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.

Книги: чотири і більше авторів

Науково-методичні основи психологічного супроводу діяльності вчителя в умовах реформування освіти (діагностика і корекція). Практичний посібник. / авт. кол.: В. Г. Панок, І. В. Марухина, В. В. Рибалка, В. М. Горленко, Д. Д. Романовська, В. В. Предко, С. К. Шандрук, М. В. Саврасов, Н. В. Сосновенко; за наук. ред. В. Панка. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи НАПН України, 2022. 192 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/733538/1/Nauk_metod_osnovy_psykhol_suprovodu_diialnosti_vchytelia_v_umovakh_reform_osvity_%28diahnostyka_korektsiia%29.pdf

Розвиток життєвої компетентності особистості в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України : монографія / Н. В. Чепелева, М. Л. Смульсон, С. Ю. Рудницька [та ін.]; за ред. Н. В. Чепелевої. Київ, Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. 2025. 207 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/743074/>

Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с.

Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.

Автори та редактори / упорядники

Здоровий спосіб життя в умовах війни: соціально-психологічний підхід [Електронний ресурс] : монографія / кол. авт. ; за наук. ред. М. С. Дворник / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2025. 240 с. URL:

<https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2025/10/healthy-lifestyle-in-conditions-of-war-a-socio-psychological-approach-monograph-2025.pdf>

Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.

Психологія студента : колективна монографія / В. О. Олефір, І. В. Кряж, Н. П. Крейдун та ін. ; за заг. ред. В. О. Олефіра, І. В. Кряж. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. 340 с. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/4d377856-0c1c-4f51-bc9e-d635bcf643c5/content>

Без автора

Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / наук. ред. О. Л. Кононко. Київ : Світич, 2008. 430 с.

Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с.

Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с.

Багатотомні видання

Алгоритми діяльності працівників психологічної служби : Т. 2 / авт. кол. за заг. ред. В. Г. Панка. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2020. 106 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/723133/1/Algoritm_T_2_new.pdf

Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.

Літературознавча енциклопедія : у 2 т. Т. 2 : М-Я / авт.-уклад. Ю. Ковалів. Київ. 2007. 624 с.

Автореферати дисертацій

Пушкарук І. Ю. Сім'я як чинник розвитку батьківської ідентичності чоловіка : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Івано-Франківськ, 2018.

Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.

Чиханцова О.А. Психологія становлення життєстійкості особистості : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.01. Київ, 2021. 43 с.

Дисертації

Брагіна К.І. Губристична мотивація як умова прояву емоційного інтелекту осіб літнього віку: дис. ... доктора філософії : 053 Психологія / Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2022. 202 с. URL:

https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20550/1/brahina_dissertation.pdf

Басенко О.М. Особливості переживання підлітками стресових подій воєнних конфліктів: дис. ... доктора філософії : 053 Психологія / Національний університет «Києво-Могилянська академія». Київ, 2023. 214 с. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/4d377856-0c1c-4f51-bc9e-d635bcf643c5/content>

Дзюбко Л. В. Психологічні особливості ранньої шкільної дезадаптації і шляхи її подолання : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / НПУ ім. М.П.Драгоманова. Київ, 2000. 196 арк.

Назарук О. М. Вікові особливості розуміння особистого досвіду : дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / АПН України; Інститут психології ім. Г.С.Костюка. К., 2004. 213 арк.: рис.

Частина видання: книги

Сердюк Л.З. Основні психологічні механізми самовдосконалення та самотворення особистості. *Самотворення у розвитку особистості: науково-методичний посібник* / Л. З. Сердюк, Т. М. Яблонська, О. І. Пенькова., Н. Д. Володарська та ін. / за ред. Л. З. Сердюк. К.: Педагогічна думка, 2015. С. 15-20.

Уманець Л. Проблема долі у практичній психології. *Основи практичної психології* / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.: Підручник: 3-є видання. К.: Либідь, 2006. С.191-216.

Лозова О. Особливості семіозису в перцепції образотворчого мистецтва. *Психологія художньої творчості*. Хрестоматія / О.Лозова, С.Копилов, М.Шевельова. Том 3. London, GlobeEdit, 2023. С. 121-164. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47896/1/O_Lozova OSPOM FPSRSO.pdf

Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)

Богуш А. М. Підготовка педагогічних кадрів до реалізації принципу наступності дошкільної і початкової ланок освіти. *Гуманізація навчально-виховного процесу* : збірник наукових праць (спецвипуск): матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Реалізація принципу наступності дошкільної та початкової ланок у контексті суб'єктної парадигми освіти» (Слов'янськ, 17-18 травня 2007 р.) / за заг. ред. проф. В. І. Сипченка. Слов'янськ : Видавничий центр СДПУ, 2007. С. 3-8.

Тихонова Ю. А. Особливості подолання стресу у підлітків під час війни. *Актуальні проблеми збереження психічного здоров'я особистості:*

збірник матеріалів XV Міжнародної науково-практичної конференції (23–24 квітня 2025 р., м. Ніжин) / за ред. А.Ю. Ковтун. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, Видавець Лисенко М.М., 2025. С.400-403. URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/2025/zbirnyk_psy_conf_2025.pdf#page=400

Луканюк Д. В. Агресія як психологічний бар'єр на шляху до самореалізації в ранньому юнацькому віці. *Психопрофілактика агресивної поведінки здобувачів освіти в умовах сьогодення*: збірник тез доповідей за матеріалами Всеукраїнського наукового полілогу (м. Черкаси, 24 жовтня 2023 р). / за ред. П.В. Теслиука. Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2023. С. 34-38.

Частина видання: довідкового видання

Рибалка В.В. Підготовка психологів і педагогів до роботи з обдарованою молоддю. *Рибалка В.В. Словник із психології та педагогіки обдарованості і таланту особистості*: термінологічний словник. Київ, Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. С 216. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Rybalka_Valentyn/Slovnyk_iz_psykholohii_ta_pedahohiky_obdarovanosti_i_talantu_osobystosti.pdf

Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. *Адміністративне право України* : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.

Частина видання: продовжуваного видання / газет, журналів. Статті в газетах і журналах, періодичних збірниках наукових статей

Кобець О., Микитчак А. Посттравматичні стресові стани та ресурси подолання стресу у вимушених переселенців. *Психологічний журнал*. 2024, № 12, (Червень). С. 124–129. DOI: <https://doi.org/10.31499/2617-2100.12.2024.306814>

Дзюбинська М.Я., Рещук Є.М. Комплексний підхід до психокорекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами: психологічні умови та ефективні методи. *Слобожанський науковий вісник*. Серія: Психологія, 2025, № 2. С. 68-71. DOI: <https://doi.org/10.32782/psyspu/2025.2.11>

Борисенко Л. Л. Психологічні прояви функціональної асиметрії головного мозку людини. *Перспективи та інновації науки*. Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина». 2023. №1 (19). С.423-435. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/3457/3475>

Петрик О. Вплив штучного інтелекту на методологію наукових досліджень у сучасній психології. *Психологічні перспективи*, 2025, №45, С. 134-151. DOI: <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2025-45-pet>

Дубогай О. Д. Щоденник здоров'я школяра. *Валеологія*. 2019. №7, квітень. С. 2–6.

Інтернет-ресурси

Доманська В. Л. Просоціальна поведінка особистості як реалізація просоціальної спрямованості. *Вісник студентського наукового товариства* [електронне видання]: збірник наукових праць студентів, магістрантів і аспірантів / за заг. ред. О. В. Мельничука. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. Вип. 25. С. 85-90. URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/styd_visnuk/visnuk_stud_tov_25_2021.pdf (дата звернення: 27.02.2026).

Заксер С. Скринінг потенційно травматичних подій та посттравматичного стресового розладу у дітей та підлітків CATS-2. Психічне здоров'я України. URL: <https://youtu.be/c1CtOIhcBMw?si=WILRroq0Hj1DEoTh>. (дата звернення: 15.03.2026).

Берташ В. Пріоритети визначила громада. *Голос України : електрон. версія газ.* 2012. № 14 (5392). Дата оновлення : 04.08.2012. URL: <http://www.golos.com.ua/userfiles/file/040812/040812-u.pdf> (дата звернення: 06.09.2023).

Кожухівський А. Д. Імітаційне моделювання систем масового обслуговування [Електронний ресурс] : практикум / Черкас. держ. технол. ун-т. Електрон. текст. дані. Черкаси, 2009. 1 електрон. опт. диск. (CD-R).

Приклад оформлення джерел латиницею

Calhoun L. G. & Tedeschi R. G. Handbook of posttraumatic growth: Research and practice. New York: Psychology Press, 2014. 408 p.

Imperatori C., Bersani F. S., Massullo C., Carbone G. A., Salvati A., Mazzi G. Neurophysiological correlates of religious coping to stress: a preliminary EEG power spectra investigation. *Neuroscience Letters*. 2020. Vol. 728. Article e134956. <https://doi.org/10.1016/j.neulet.2020.134956>.

Stress and Coping across Development. Edited by Tiffany M. Field, Philip M. McCabe, Neil Schneiderman. Psychology Press Taylor & Francis Group. New York – London, 2009. 281 p.

Joseph S. Growth Following Adversity: Positive Psychological Perspectives on Posttraumatic Stress. *Psychological Topics*. 2009. Vol. 18(2). P. 335–344.

Додаток 4
ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Психологічні чинники ставлення до грошей у сучасної молоді.
2. Особливості міжособистісної взаємодії та соціальної активності в похилому віці.
3. Психологія життєстійкості сучасних підлітків.
4. Характеристика стресостійкості підлітків / студентів в умовах війни.
5. Формування асертивної поведінки у підлітків та молодших школярів.
6. Емоційний інтелект особистості як чинник її резильєнтності.
7. Особливості резильєнтності особистості вимушених переселенців.
8. Особливості агресивності підлітків під час воєнного стану.
9. Психологічні особливості спілкування та взаємодопомоги в молодших школярів.
10. Особливості пізнавального інтересу сучасних школярів.
11. Вплив проблемної сім'ї на взаємодію підлітка з однолітками.
12. Становлення образу Я у ранньому та дошкільному дитинстві.
13. Емоційно-особистісна сфера дітей із неповних сімей.
14. Аналіз життєвих потреб студентів та можливостей їх задоволення.
15. Дослідження стійких страхів у сучасних школярів.
16. Особистісні риси як чинник життєстійкості студентів.
17. Психологічний аналіз шкільного булінгу.
18. Психологічні особливості самоактуалізації безробітних.
19. Психологія суб'єктивних труднощів спілкування у підлітків / старшокласників / дорослих.
20. Дослідження самооцінки молодших школярів у навчальній діяльності.
21. Особливості уваги студентів в умовах цифрового навчання.
22. Вплив багатозадачності на продуктивність мислення особистості.
23. Дослідження стратегій розв'язання конфліктних ситуацій старшокласників.
24. Особливості психосексуального розвитку сучасних старшокласників.
25. Формування в учнів уявлень про себе у процесі навчання.
26. Психологічні аспекти лідерства у групах молодших школярів / підлітків / студентів.
27. Психологічні аспекти переживання самотності у підлітковому / юнацькому / дорослому / похилому віці.
28. Вплив соціальних мереж на самооцінку сучасної молоді.
29. Психологічні особливості конформізму в студентських групах.

30. Психологічні механізми формування першого враження у процесі міжособистісної взаємодії.
31. Міжособистісна довіра як чинник ефективної комунікації особистості.
32. Психологічний аналіз ціннісних орієнтацій сучасної молоді.
33. Психологічна стійкість особистості в кризових умовах.
34. Психологічні особливості саморегуляції дорослих у кризових ситуаціях.
35. Психологічні чинники сприймання учнями вчителів в умовах онлайн-навчання.
36. Заздрість як психологічна реальність у дорослому віці.
37. Вплив виховання та сімейних стосунків на прояви підліткової агресії.
38. Брехня як психологічний феномен у міжособистісній взаємодії.
39. Причини і наслідки шкільної дезадаптації (на прикладі будь-якої вікової групи).
40. Особливості вербальної агресії в підлітковому та юнацькому віці.
41. Психологічні аспекти готовності сучасної дитини до навчання у школі (мотиваційна та інтелектуальна готовність: зміст, способи розвитку).
42. Особливості ціннісно-мотиваційної сфери студентів у кризових умовах.
43. Професійні наміри сучасних старшокласників.
44. Властивості уваги дитини молодшого шкільного віку та успішність навчання.
45. Особливості залежності від гаджетів у молодшому шкільному / підлітковому / юнацькому / дорослому віці.
46. Психологічні причини ізоляції підлітків у шкільному колективі.
47. Дослідження брехливості у молодших школярів та дошкільників.
48. Особистісні відмінності академічної успішності студентів чоловічої та жіночої статі.
49. Гендерні особливості девіантної поведінки підлітків / старшокласників / студентів.
50. Когнітивні стилі та успішність навчальної діяльності школярів / студентів.
51. Взаємозв'язок когнітивних процесів та емоційних станів у навчальній діяльності студентів.
52. Психологічні особливості депресивних станів у ранньому юнацькому віці.
53. Психологічна профілактика адиктивності у роботі шкільного психолога.
54. Особливості сприймання інформації за умов сенсорного перевантаження особистості.

55. Взаємозв'язок самооцінки та комунікативних здібностей у підлітковому віці.
56. Вплив тривожності на соціальний статус особистості (на прикладі будь-якої вікової групи).
57. Особливості психологічного насильства і жорстокості в групах підлітків.
58. Тривожність молодших школярів / підлітків / студентів та шляхи її подолання в умовах воєнного стану.
59. Розвиток емпатії у студентів-психологів.
60. Акцентуації характеру та конфліктна поведінка особистості (на прикладі будь-якої вікової групи).
61. Механізми психологічного захисту та їх прояв у спілкуванні дорослих.
62. Життєстійкість як характеристика особистості в умовах стресу.
63. Перфекціонізм як особистісна властивість: психологічний аналіз.
64. Взаємозв'язок рівня саморегуляції та емоційної стабільності особистості в дорослому віці.
65. Індивідуально-психологічні особливості відповідальності особистості.
66. Локус контролю як чинник особистісної активності в юнацькому віці.
67. Самоефективність у структурі особистісних ресурсів дорослої людини.
68. Особистісні детермінанти прийняття рішень.
69. Психологічні особливості формування ідентичності в юнацькому віці.
70. Особливості когнітивної обробки особистістю інформації в умовах невизначеності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Булах І.С., Кашпур Ю.М. Курсова робота з психології: Методичні рекомендації / За ред. Булах І.С., Кашпура Ю.М. К. УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. 46 с. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/44490/Kursova%20Orobota%20z%20psykholohii.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
2. Євдокимова Н. О. Методичні рекомендації щодо написання курсових робіт : методичні вказівки / Н. О. Євдокимова, А. А. Жданова. Миколаїв : Іліон, 2020. 56 с. URL: https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2021/10/Metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-napysannya-kursovyh-robit_osvitnya-programa-Psyhologiya.pdf
3. Закон України «Про академічну доброчесність», №10392. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ji10516a?an=2>
4. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с.
5. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання: ДСТУ 3008:2015. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с.
6. Климчук В.О. Математичні методи у психології. URL: http://umo.edu.ua/images/content/aspirantura/zabezp_discipl/%D0%9A%D0%BB%D0%B8%D0%BC%D1%87%D1%83%D0%BA.pdf
7. Кошова І.В., Кресан О.Д. Методичні рекомендації до написання кваліфікаційних робіт з психології: для студентів спеціальності 053 «Психологія». Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 52 с. URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/2021/zahal_psy_lib/%D0%9A%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D1%96%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8_%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D1%80%D

[0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97.pdf](#)

8. Методичні рекомендації до написання курсової роботи з психології (для студентів спец. «Практична психологія») / І.В.Кошова, І.М.Наказна, О.Д.Кресан. Ніжин: НДПУ ім.М.Гоголя, 2004. 18 с.
9. Методичні рекомендації до написання курсових робіт із психології / Уклад.: В.В. Горбунова, К.П. Гавриловська, І.С. Загурська, Л.О. Котлова, Н.М. Шикирава. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2022. 54 с.
10. Методичні рекомендації до написання студентських наукових робіт з психології: для студентів спеціальностей «Практична психологія», «Психологія» / О.П.Никоненко, І.В.Кошова, І.М.Наказна, О.Д.Кресан. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М.Гоголя, 2010. 38 с.
11. Наказ МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації». Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17>
12. Положення про організацію освітнього процесу в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. 27 червня 2024 року №201 (зі змінами наказ від 30 січня 2025 р. №50). URL: http://www.ndu.edu.ua/storage/norm_baza/2025%20Polozennia_pro_org_osv_process_11.pdf

Навчальне видання

Упорядники:

Кошова І.В., Кресан О.Д.

НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ З ПСИХОЛОГІЇ:

методичні рекомендації

для студентів спеціальності С4 Психологія

Технічний редактор – А. В. Лисенко
Верстка, макетування – В. М. Косяк

Підписано до друку
Гарнітура Times New Roman
Замовлення №

Формат 60x84/16
Обл.-вид. арк. 37,00
Ум. друк. арк. 39,23

Папір офсетний
Ел. вид.

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя.

м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3^А
(04631)7–19–72

E-mail: vidavn_ndu@ukr.net
www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.